

Темрієнко Наталія Володимирівна
курсант 3-го курсу факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник:
Березняк Василь Сергійович
*старший викладач кафедри
кримінального права та кримінології
кандидат юридичних наук, старший
науковий співробітник*

ПРОТИДІЯ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ НА ПРИКЛАДІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

У XXI столітті, під час глобалізаційних процесів, проблематика протидії злочинності, зокрема і наркотичній, є транснаціональною. Кожна держава, суспільство стикається з розв'язуванням її, використовуючи численні засоби та методи, втручається у криміногенно-кримінальні процеси на будь-якому етапі як націлюючись на запобігання реалізації злочинних намірів, так і маючи за самоціль розкрити скоєні злочини. Зазначені процеси, що визначаються як «протидія злочинності» – реальна кримінологічна дійсність, яка стає перманентно актуальною в процесі урбанізації, коли апріорі рівень наркозлочинності зростає. Аналізуючи питому вагу злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів серед загальної кількості злочинів за останні 3 роки в Україні, ситуація вказує на зріст кількості вказаних кримінальних правопорушень. Так, відповідно до статистики Генеральної прокуратури України «Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування» наркозлочини серед загальної маси склали 5,3% у 2017 році, 5,4% у 2018 році, а у 2019 вже 6,3% [1]. Отже, нагальним постає наразі питання протидії наркозлочинності через призму зарубіжного досвіду з метою можливої імплементації вдалих практик у національну правоохоронну систему.

Загалом світові моделі боротьби з наркозлочинністю умовно диференціюють наступним чином:

- «група жорсткої політики», яка характеризується веденням найбільш жорсткими методами та засобами боротьби з наркотиками, аж до смертної

кари, а нормативно-правова база у країнах щодо розповсюдження наркотиків є досить посиленою (Малайзія, Іран, Пакистан);

- «група жорсткого контролю», в якій держави ведуть жорсткий контроль з обігу наркотичних засобів, зокрема активно протидіють наркоманії (США, Велика Британія, Франція);

- «ліберальна група», країни якої тяжіють до вивчення механізму функціонування ринків збуту та осередків виготовлення наркотиків, знищення мозкових центрів наркозлочинності, розроблення уніфікованої концепції та стратегії боротьби з наркозлочинністю, створення системи контролю за перебігом прекурсорів (Нідерланди, Швейцарія) [2, с. 74-75].

Розглянемо боротьбу з наркозлочинністю на прикладі однієї з найяскравіших країн ліберального спрямування – Нідерландах. Протидія наркотикам у Нідерландах розпочалась наприкінці ХХ століття – 1996 з Амстердаму, де було запроваджено заходи трьох основних напрямків – зниження рівня попиту на наркотичні засоби; мінімізацію обсягу пропозицій та зменшення ступеня шкоди їх вживання [3, с. 217]. Разом з тим, вказана програма була в першу чергу направлена на молодь та дітей як майбутнє покоління.

Окрім цього, з початку 2000 року на локальному рівні, зокрема, місцевим самоврядуванням Амстердаму, були запроваджені програми «Нових перспектив», які спрямувались на коригування вектору розвитку підлітка у школі, розвиваючи його морально, духовно та спонукаючи до приєднання до громадянського суспільства, чим і репрезентувала назва програми. Програма «Підхід 600» навпаки була направлена на індивідуальну профілактику найнебезпечніших злочинців, у тому числі пов'язаних з наркотиками, до якої долучались представники правоохоронних органів, громадських організацій, установи охорони здоров'я та соціальні служби [3, с. 218-220].

Отже, невпинне зростання рівня злочинності та поширення незаконного обігу наркотиків у молодіжному середовищі змусило уряд Нідерландів вжити невідкладних превентивних заходів, пов'язаних з інвестиціями у профілактику наркозлочинності, які виправдали себе через десятки років. Як наслідок, країна нині є однією з найбезпечніших держав ЄС, яку щороку відвідують мільйони туристів.

Однак серед числа країн, що проводять досить ліберальну політику відносно наркозалежних, є держави, наприклад, США та Велика Британія, які одночасно з поблажливим ставленням до наркозалежних проводять жорстку антинаркотичну політику серед верств населення, що відносяться до груп ризику, здійснюючи при цьому жорсткий контроль за незаконним обігом наркотичних засобів [4, с. 156-157].

Так, у США у 1989 р. було прийнято Національну стратегію боротьби з наркотиками, яку здійснюють більше ніж тридцять федеральних відомств [2, с. 77]. Такого роду діяльністю займаються ЦРУ, ФБР, Держдепартамент, митні органи, берегова охорона, податкові служби, поліція і т.д. Законодавство США є жорстким у протидії обігу наркотичних засобів, особливо серед молоді та школярів.

Загальнонаціональна антинаркотична медіакампанія у США становить один з важливих антинаркотичних заходів, направлених на почуття індивідуальності кожного підлітка з метою протидії негативним послам масової культури, а також ідеям вживання наркотиків [5, с. 25-26]. Отже, застосування ЗМІ у протидії наркотикам головним чином направлене на підлітків з хиткими життєвими настановами та несформованою життєвою позицією. Окрім цього, існує безліч превентивних програм за участю батьків, серед яких: інформаційні програми; програми практичного навчання батьків методам профілактики наркоманії; програма сімейної взаємодії.

Допомозі та вилікуванню хворих створені програми підтримки та реабілітації, на кшталт короткочасної інтервенції до лікування або «доступу до відновлення» [5, с. 27].

Таким чином, сучасна модель державної протидії наркозлочинності в Україні потребує нагального вдосконалення у зв'язку з урбанізацією та, як наслідок, зростанням поширеності способів обігу наркотичних засобів серед населення – через Інтернет, автомати продажу синтетичних напівнаркотичних засобів тощо. На нашу думку, приклад США є найбільш вдалим, оскільки паралельно з лікуванням наркозалежних у країні повинна проводитись загальнодержавна, локальна та індивідуальна профілактика, націлені на зменшення кількості попиту та, відповідно, пропозицій придбати наркотичні засоби. Групи ризику – молоде населення – має перебувати під прямим наглядом держави у площині збереження останніх від впливу наркотиків, оскільки збереження здорового генофонду наразі є завданням номером один у національній політиці.

Бібліографічні посилання

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі. Сайт Генеральної прокуратури України. URL: https://old.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113897&libid=100820&c=edit&_c=fo.

2. Копотун І.М. Запобігання незаконному обігу наркотичних засобів в Україні та зарубіжних країнах. *Наукові праці Національного університету «Одеська юридичної академія»*: зб. наук. пр./ редкол.: С. В. Ківалов (голов. ред.), М. В. Афанасьєва (заст. голов. ред.), Ю. П. Аленін [та ін.] ; відп. за вип.

М. В. Афанасьєва, МОН України, НУ ОЮА.Одеса: Юрид. л-ра, 2014.Т. 15. С. 74-80.

3. Стрільців О.М. Запобігання наркозлочинності: досвід Нідерландів. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2016. № 4. С. 2169-225.

4. Оперук В.І. Зарубіжний досвід боротьби правоохоронних органів із незаконним обігом наркотиків. С. 155-157. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/11794/1/zbir1-14-reform-zakonod_p155-157.pdf

5. Черниш О.А., Дроздова І.В. Досвід США у сфері боротьби з наркоманією. *Основні напрями та проблеми протидії наркоманії [Текст] : матеріали круглого столу. (Київ, 6 лют. 2017 р.)* : / [редкол.: В.М. Вовк, А.П. Калініченко, А.В. Ляшук та ін.]. Івано-Франківськ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. С. 25-29.

Хашев Вадим Георгійович

доцент кафедри кримінального права
та кримінології

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

СТАТЕВО-ВІКОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ ОРГАНІЗАЦІЮ АБО УТРИМАННЯ МІСЦЬ ДЛЯ НЕЗАКОННОГО ВЖИВАННЯ, ВИРОБНИЦТВА ЧИ ВИГОТОВЛЕННЯ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН АБО ЇХ АНАЛОГІВ

Одним із найважливіших елементів кримінологічної характеристики будь-якого виду злочинності є характеристика особи злочинця. Оскільки розробка належних та ефективних заходів запобігання будь-якому виду злочинної діяльності, зокрема і організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, повинна враховувати ті специфічні риси, властивості і якості, що відрізняють злочинців від законослухняних громадян.

Тому саме узагальнена кримінологічна характеристика окремих видів і категорій злочинців дозволяє виділити їх специфічні ознаки та якості, що сприяють вчиненню ними злочинів, визначити криміногенні групи населення, а також прогнозувати злочинну поведінку окремих осіб [1, с. 42]. Жоден кримінолог не може уникнути розгляду проблем, пов'язаних з особою злочинця. Вони виникають у ході теоретичного аналізу злочинності, її причин,